

“Verantwoord beleggen kan bijdragen aan Gerechtigheid, Vrede en Behoud van de Schepping”

november 2023

BELEID MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN

Pensioenfonds van de Nederlandse Biskdommen

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Visie en overtuigingen maatschappelijk verantwoord beleggen	3
2.1	MVB-visie	3
2.2	MVB-overtuigingen	3
2.3	MVB-ambitie	3
2.4	MVB-thema's	4
3	(Inter)nationale beleidskaders	5
3.1	VN Global Compact en Guiding Principles	5
3.2	OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen	5
3.3	Sanctiewet	5
3.4	Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)	6
4	Beleidsdoelstellingen	6
5	ESG-instrumenten	7
5.1	Uitsluitingsbeleid	7
5.1.1	Due diligence	8
5.2	Betrokkenheidsbeleid	8
5.2.1	Engagementbeleid	8
5.2.2	Stembeleid	8
5.2.3	Samenwerking en communicatie	9
5.3	ESG-integratie	9
5.4	Impactinvesteringen	10
6	Transparantie en verantwoording	10
6.1	Contracten met vermogensbeheerders	10
7	Monitoring en evaluatie van beleid	11
7.1	Monitoring	11
7.2	Evaluatie	11
Bijlage 1	12	

1 Inleiding

Instelling Pensioenfonds van de Nederlandse Biskdommen (PNB) hanteert een maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) beleid. Daarbij houdt PNB expliciet rekening met ESG-factoren (environmental, social, governance) bij de invulling en uitvoering van haar beleggingsbeleid. Dit MVB beleid is een belangrijk onderdeel van de beleggingsovertuigingen van het pensioenfonds. PNB heeft de overtuiging dat integratie van deze factoren op de lange termijn neutraal tot positief bijdraagt aan het risicorendementsprofiel van de beleggingen. Vanzelfsprekend houdt het pensioenfonds in het beleid rekening met de (inter)nationale wet- en regelgeving. Zo belegt het pensioenfonds niet in overheden en bedrijven waartegen financiële sancties van kracht zijn vanuit het wettelijk kader. Daarnaast belegt het pensioenfonds niet in producenten van cluster munitie. Maar tevens heeft het fonds ervoor gekozen om te participeren in beleggingsfondsen die op meerdere criteria, zoals ten aanzien van bepaald gedrag of producten, een uitsluitingsbeleid voeren en een actief stem- en engagementbeleid inzetten. Ook voert het fonds zelf op specifieke thema's engagement met een aantal ondernemingen en draagt het bij aan de financiering van de energietransitie door te beleggen in zogenaamde 'groene obligaties'.

PNB laat zich bij het formuleren van haar beleid inspireren door de katholieke sociale leer en heeft daarbij in het bijzonder aandacht voor encycliek *Laudato Si'*, de apostolische exhortatie *Laudate Deum* en het eind 2022 door de Pauselijke Academie voor Sociale Wetenschappen gepubliceerde document 'Mensuram Bonam'. Als speerpuntthema's gerelateerd aan deze publicaties binnen de sociale leer hanteert het pensioenfonds de onderwerpen "Gerechtigdheid", "Vrede" en "Behoud van de schepping". PNB hecht als R.K. kerkelijke instelling veel waarde aan een MVB-beleid dat zoveel mogelijk aansluit op deze thema's.

Tegelijkertijd heeft PNB als statutaire hoofddoelstelling om de pensioenverplichtingen na te komen. Hoewel PNB ervan overtuigd is dat het toepassen van haar beleid op de lange termijn een neutraal tot positief effect zal hebben op de rendementsrisicoverhouding van de beleggingen, realiseert PNB zich ook dat het voor een klein pensioenfonds niet mogelijk is om volledig invulling te geven aan de eigen ambities op dit vlak. Dit neemt niet weg dat PNB ten aanzien van de specifieke thema's een hoog ambitieniveau heeft. Zo trachten wij -daar waar mogelijk binnen onze invloedssfeer- samenwerkingsverbanden met andere organisaties aan te gaan als zij vergelijkbare speerpuntthema's hanteren. Daarnaast hecht PNB er waarde aan om te vermelden dat MVB een continu ontwikkelpunt betreft. Zo kijken wij doorlopend naar de mogelijkheden om ons beleid aan te scherpen en de mogelijkheden binnen onze invloedssfeer nog beter te benutten.

Het beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is vastgesteld door het bestuur van PNB op 15 november 2023.

J.P.B. Brand
Voorzitter

A.J.H.N. van de Wiel
secretaris

2 Visie en overtuigingen maatschappelijk verantwoord beleggen

2.1 MVB-visie

Het pensioenfonds hanteert al langer een MVB-beleid en heeft in het verleden expliciete keuzes gemaakt bij de invulling van de beleggingsportefeuille, bijvoorbeeld ten aanzien van het uitsluitingsbeleid. Gedurende 2018 heeft het fonds de visie en overtuigingen ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen opnieuw vastgesteld via een speciaal hiervoor in het leven geroepen werkgroep. De werkgroep heeft MVB-overtuigingen, een MVB-ambitie en MVB-thema's opgeleverd, die passen bij de aard en achtergrond van de deelnemers van PNB. De resultaten van dit traject zijn in een interactieve sessie met de achterban in 2018 afgestemd. In de afgelopen jaren is via kennissessies een verdere uitwerking gemaakt van de mogelijkheden en beperkingen om de MVB-specifieke thema's binnen beleid en beleggingsportefeuille toe te passen. Het pensioenfonds heeft de visie dat maatschappelijk verantwoord beleggen een relevant en belangrijk element is binnen het beleggingsbeleid. De specifieke overtuigingen, ambities en thema's ten aanzien van MVB zijn in navolgende paragrafen beschreven.

2.2 MVB-overtuigingen

Het pensioenfonds heeft onderstaande overtuigingen ten aanzien van het MVB-beleid en past deze zoveel mogelijk toe bij de vormgeving en implementatie van het beleid:

- Het pensioenfonds heeft de overtuiging dat het toepassen van ESG-integratie (inclusief het meenemen van duurzaamheidsinformatie) binnen de beleggingsportefeuilles op de lange termijn een neutraal tot positief effect heeft op het risico-rendementsprofiel van de portefeuille.
- Bij vormgeving en doorontwikkeling van het MVB-beleid neemt het pensioenfonds kerkelijke waarden in combinatie met de maatschappelijke rol van het pensioenfonds als belangrijke drijfveren mee.
- Bij toepassing/uitbreiding van het gevoerde MVB-beleid speelt het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid een belangrijke rol. Het pensioenfonds neemt hierbij tevens het kostenaspect in ogenschouw, om te bepalen of de reikwijdte van de MVB-beslissing de omvang van de te maken kosten rechtvaardigt.
- Het pensioenfonds vindt het belangrijk om de portefeuille zoveel mogelijk te baseren op de katholieke sociale leer, en kan eventuele beperkte negatieve rendementsimpact van het beleid accepteren.

2.3 MVB-ambitie

De ambitie van PNB rond verantwoord beleggen is als onderstaand vastgesteld:

- Het pensioenfonds heeft de ambitie een actief deelnemer te zijn in de ontwikkelingen van het MVB-beleid. Hierbij heeft het pensioenfonds de wens om voorop te lopen op thema's die voor het fonds relevant zijn. Hierbij realiseert het fonds zich dat vanwege de omvang van vermogen en capaciteit en kostenrestricties er verschillen zijn tussen willen, kunnen en het daadwerkelijk realiseren van ambities.

- MVB-overwegingen vormen een belangrijk principe voor het pensioenfonds bij de selectie van en zoektocht naar (nieuwe) beleggingen (-fondsen).
- Het pensioenfonds ziet ruimte om naast financieel rendement in een aantal gevallen ook werkelijke impact op maatschappelijk- of milieu-vlak na te streven, zonder dat dit ten koste gaat van rendement. Bijvoorbeeld daar waar het aansluit bij de thematische keuze van het pensioenfonds.
- Het pensioenfonds wil ambities stellen op die thema's die passen bij het pensioenfonds.

2.4 MVB-thema's

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen kan op vele manieren worden toegepast en kent een grote diversiteit aan thema's. Een aantal aandachtspunten binnen het MVB-beleid volgen uit internationale beleidskaders en zijn dermate universeel dat PNB hier vanzelfsprekend invulling aan geeft. Deze kaders zijn in het volgende hoofdstuk beschreven.

Daarnaast heeft het pensioenfonds zich bij het formuleren van haar beleid laten inspireren door de katholieke sociale leer met in het bijzonder aandacht voor de encycliek *Laudato Si'*, de apostolische exhortatie *Laudate Deum* en het eind 2022 door de Pauselijke Academie voor Sociale Wetenschappen gepubliceerde document '*Mensuram Bonam*'. Mede op basis daarvan kiest het fonds ervoor om nadrukkelijk focus aan te brengen op een drietal thema's die centraal staan in de katholieke kerk, en daarmee een sterke relatie hebben met deelnemers van het fonds en de maatschappelijke rol van het pensioenfonds. Het zijn de volgende thema's:

- Gerechtigheid
- Vrede
- Behoud van de Schepping

Deze drie thema's zijn vastgesteld als strategische thema's en gelden daarmee voor de langere termijn. Het pensioenfonds wenst op deze thema's een hoger ambitieniveau na te streven en zal dit met name doen door daar waar mogelijk samenwerking met andere organisaties op te zoeken, of hun werk te ondersteunen. De nadere invulling van deze thema's in een (verantwoord) beleggingscontext wordt periodiek getoetst en desgewenst geactualiseerd. Deze toetsing is gekoppeld aan de 3-jarige beleidscyclus van de strategische beleggingsportefeuille. Dat betekent dat de concretisering van de MVB-onderwerpen twee keer in een tijdsbestek van deze driejaars-cyclus worden getoetst. Een verdere eerste concretisering van de thema's is in onderstaand overzicht weergegeven.

Strategisch thema	Invulling in MVB-beleid
Gerechtigheid	Stimuleren van het betalen van een leefbaar loon aan medewerkers door ondernemingen; Stimuleren van stringente anti-corruptie praktijken in het bedrijfsleven.
Vrede	Uitsluiting van wapentuig dat geen onderscheid maakt tussen militaire- en burgerslachtoffers
Behoud van de Schepping	Beperken van bijdrage aan klimaatverandering door ondernemingen. Stimuleren van gebruik van stringente natuur & milieu normen door ondernemingen

3 (Inter)nationale beleidskaders

Voor beoordeling van maatschappelijk wenselijk en onwenselijk ondernemingsgedrag vormen de principes van het VN Global Compact (2000), de OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO richtlijnen) en de 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights' (UNGP's) het toetsingsraamwerk. Daarnaast hanteert het fonds de Nederlandse Sanctiewetgeving (1977) voor beoordeling van onacceptabel gedrag van staten.

3.1 VN Global Compact en Guiding Principles

Global Compact is een niet-bindend pact van de Verenigde Naties om bedrijven wereldwijd aan te moedigen een duurzaam en sociaal verantwoord beleid te voeren en verslag uit te brengen over de uitvoering ervan. Het Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

1. *Mensenrechten*
2. *Arbeidsnormen*
3. *Milieu*
4. *Anti-corruptie*

Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (bijlage 1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, principes van de International Labour Organisation (ILO), de Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling en de VN-conventie tegen corruptie. Het Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

De VN Guiding Principles on Business and Human Rights vormen een nadere uitwerking van de wijze waarop het thema mensenrechten door staten en multinationale ondernemingen verder in beleid en proces dient worden geborgd.

3.2 OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's van Global Compact ook nog de volgende thema's:

1. *Consumentenbelangen*
2. *Wetenschap en technologie*
3. *Mededinging*
4. *Belastingen.*

3.3 Sanctiewet

Het toetsingsraamwerk voor het gedrag van staten wordt gevormd door de Nederlandse sanctiewet (1977) die specifieke verplichtingen geeft aan pensioenfondsbeheerders waar het gaat om het naleven van sanctiemaatregelen. Sanctiemaatregelen worden ingezet als reactie op schendingen van het internationale recht of van mensenrechten door regimes die rechtstatelijke en democratische beginselen niet eerbiedigen. De door het pensioenfonds aangestelde vermogensbeheerders dienen te waarborgen dat zij niet beleggen in staatsobligaties uitgegeven door landen waartegen financiële

sancties zijn uitgevaardigd, niet beleggen in gesanctioneerde (staats)ondernemingen en geen gebruik maken van gesanctioneerde individuen.

3.4 Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

In 2018 heeft de Europese Commissie het EU Actieplan voor Duurzame Financiering gepubliceerd. Hiermee wil de Europese Commissie de transitie naar een duurzame economie stimuleren, onder andere door nieuwe wet- en regelgeving. Eén van de deelplannen betreft de informatieverschaffing aan beleggers, de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Deze regels gelden voor financiële instellingen. Dat zijn vermogensbeheerders en verzekeringsmaatschappijen, maar ook pensioenfonds worden gezien als aanbieders van een financieel product.

Op grond van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) moeten financiële instellingen rapporteren over hoe wordt omgegaan met de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsbeslissingen op mens, milieu en samenleving. Het fonds heeft hiermee een aanvang genomen door het publiceren van het MVB-beleid. Het fonds meet deze effecten en rapporteert daarover volgens het wettelijk voorgeschreven formaat. Door het toepassen van het MVB-beleid 'promoot' PNB daarnaast bepaalde ecologische en sociale kenmerken. Het pensioenfonds beschouwt daarom de pensioenregeling in termen van SFDR als een 'artikel 8' product. Dit brengt extra rapportageverplichtingen met zich mee, waarmee het fonds transparant is over de doelstellingen en realisaties ten aanzien van deze kenmerken.

4 Beleidsdoelstellingen

Pensioenfonds PNB streeft de volgende doelstellingen na met de uitvoering van haar MVB-beleid.

- ESG-risicobeheersing (voor zowel de maatschappij in brede zin als het rendement van de portefeuille) door inzet van:
 - Het voeren van een stringent selectiebeleid voor toekomstige beleggingen, waarbij het uitsluitingsbeleid, engagementbeleid, stembeleid van de vermogensbeheerder en strategie expliciet in de besluitvorming worden meegewogen;
 - Uitsluiting van onwenselijke activiteiten en gedrag van bedrijven en overheden in de beleggingsportefeuille;
 - Meten van ESG-kenmerken van de beleggingsportefeuille zoals ESG-score, CO₂-uitstoot of controverses en mogelijk sturing hierop;
- Vergroten maatschappelijke invloed door:
 - De invloed van het pensioenfonds als lange termijn aandeelhouder positief aan te wenden op de thema's Gerechtigheid, Vrede en Behoud van de Schepping;
 - Bij voorkeur activiteiten te financieren die passen binnen de rendements- en risico-eisen van het pensioenfonds en bijdragen aan Gerechtigheid, Vrede en Behoud van de Schepping.

5 ESG-instrumenten

Voor de implementatie van het MVB-beleid en het realiseren van de doelstellingen zet het pensioenfonds de volgende instrumenten in:

1. **Het voeren van een uitsluitingsbeleid op ongewenst gedrag en op maatschappelijk ongewenste producten.** Hieronder vallen ondernemingen en landen die in de categorie van *meest grove en structurele schendingen* van internationale normen, waaronder mensenrechten, vallen, overheden waartegen de VN en/of de EU een wapenembargo hebben afgekondigd en ondernemingen die betrokken zijn bij de productie of distributie van maatschappelijk ongewenste producten. Door toepassing van dit beleid kan het pensioenfonds deze ondernemingen en overheden niet financieren;
2. **Het voeren van een betrokkenheidsbeleid.** Omdat het fonds niet direct zelf belegt, maar alleen via beleggingsfondsen, kan geen eigen stembeleid worden ingezet. Het fonds maakt gebruik van het stembeleid en engagementbeleid van de aangestelde vermogensbeheerders. Het is mogelijk dat PNB op thema's rond Gerechtigheid, Vrede en Behoud van de Schepping een eigen dialoogprogramma voert.
3. **Het integreren van milieu-, maatschappelijke en bestuurlijke factoren in de beleggingsbeslissing (ESG-integratie).** Omdat PNB niet direct zelf belegt, is het belangrijk de ESG-kwaliteiten van een vermogensbeheerder en van een beleggingsstrategie te toetsen op MVB-kenmerken. Door dit te doen wordt ESG-integratie ingezet bij het selecteren van beleggingen die voldoen aan de PNB-normen;
4. **Daar waar mogelijkheden zijn om binnen de speerpuntthema's maatschappelijk en milieu-impact te maken belegt het fonds met impact.** Hiermee streeft het pensioenfonds naast een goed financieel rendement ook doelstellingen na rond Gerechtigheid, Vrede of Behoud van de Schepping.

5.1 Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds belegt alleen via beleggingsfondsen. Dat betekent dat een eigen uitsluitingsbeleid niet toepasbaar is, maar dat de criteria hiervoor worden meegenomen bij de selectie van beleggingsfondsen.

PNB sluit uit op basis van de volgende criteria:

- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van **controversiële wapens**, waaronder clusterprojectielen, anti-persoonsmijnen, chemische- en biologische- en nucleaire wapens;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van **conventionele wapens**, waaronder bommen, raketten en andere explosieven;
- Ondernemingen die op structurele wijze principes op het vlak van **mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie** schenden;
- **Tabaksproducenten**;
- Ondernemingen die betrokken zijn bij **thermische kolen mijnbouw**;

- Overheden waartegen door de VN en/of EU een **wapenembargo** is uitgevaardigd en (staats)ondernemingen die gesanctioneerd zijn;
- Overheden van landen waar sprake is van een slechte mensenrechtensituatie. Het fonds hanteert hiervoor als criterium een 'Not Free' classificatie van Freedom House.

Bovenstaande uitsluitingen vormen geen harde uitsluitcriteria voor het fonds, maar worden integraal in het selectietraject gewogen.

5.1.1 Due diligence

De beheerders van de aandelenfondsen screenen de beleggingsportefeuille op kwartaalbasis en zorgen ervoor dat ondernemingen die niet voldoen aan bovenstaande criteria uit het beleggingsfonds worden verwijderd. Hierbij maken de beheerders gebruik van hun eigen databronnen. Wanneer bij screening blijkt dat ondernemingen die niet voldoen aan de criteria zich in het fonds bevinden, worden deze verkocht en is het niet langer mogelijk om deze aan te kopen totdat uit de screening blijkt dat de onderneming niet langer betrokken is bij het onwenselijk product of gedrag. De aangestelde vermogensbeheerders maken voor due diligence processen gebruik van gespecialiseerde onderzoeksbureaus. Deze kunnen per vermogensbeheerder verschillen.

5.2 Betrokkenheidsbeleid

Wanneer het pensioenfonds belegt in aandelen of obligaties van ondernemingen stelt zij zich actief en betrokken op. Bij dit betrokkenheidsbeleid zet het fonds hiervoor de instrumenten in van *engagement: samenwerking, communicatie en stemmen op aandeelhoudervergaderingen*.

5.2.1 Engagementbeleid

Het pensioenfonds vindt het belangrijk de dialoog aan te gaan (engagement) met ondernemingen waarin wordt belegd, met als doel een positieve gedragsverandering te realiseren bij de onderneming. Omdat het fonds belegt via beleggingsfondsen heeft het aandelenfondsen en bedrijfsobligatiefondsen geselecteerd van vermogensbeheerders die een engagementstrategie toepassen. Ondanks het feit dat het fonds zelf niet direct belegt in ondernemingen past het fonds ook een eigen beïnvloedingsstrategie toe, door deel te nemen aan één of meerdere thematisch engagementprogramma's. De gekozen thema's liggen altijd in lijn met één van de strategische thema's: Gerechtigheid, Vrede of Behoud van de Schepping. Zo neemt het pensioenfonds sinds 2021 deel aan een thema rond 'modern slavery', waarbij een aantal bedrijven wordt aangesproken op de risico's van (veelal verborgen) gedwongen arbeid in het productieproces of in de toeleveringsketen. Dit programma loopt tot Q1 2024 en zal daarna worden geëvalueerd, waarna de mogelijke vervolgstappen zullen worden bepaald.

5.2.2 Stembeleid

Het stembeleid is erop gericht om stemrechten die aandeelhouderschap met zich meebrengt actief in te zetten. Hiermee worden de financiële belangen van het pensioenfonds en haar deelnemers beschermd. Het pensioenfonds heeft geen mogelijkheid een eigen stembeleid in te zetten omdat het geen juridisch eigenaar is van de aandelen van het beleggingsfonds. Daarom verlangt het fonds van de aandelenbeheerders dat zij de stemrechten gebruiken.

Stembeleid richtte zich in het verleden grotendeels op *goed bestuur* (governance) thema's, waaronder de benoeming van bestuurders, beloningsbeleid, fusies & overnames, uitgifte van nieuw aandelenkapitaal en goedkeuring van de jaarrekening. Daarnaast is er in toenemende mate de mogelijkheid om over (elementen van) het beleid van de onderneming te stemmen. Veelal betreft dit agendapunten die door andere aandeelhouders zijn ingebracht en zich richten op sociale-, milieu- of klimaat thema's. Het pensioenfonds verwacht van aandelenbeheerders dat ze extra aandacht hebben voor deze categorie agendapunten.

5.2.3 Samenwerking en communicatie

Het pensioenfonds heeft vanwege beleggingen in beleggingsfondsen een beperkte invloed op het ondernemingsbeleid van de ondernemingen waarin het fonds belegt. Toch reiken de ambities van het fonds verder en wenst het voor zover mogelijk een actieve rol in te nemen. Dit kan onder meer door het onderschrijven van *investor statements*, het onderschrijven van of deelname aan (collectieve) initiatieven en samenwerkingsverbanden gericht op verantwoord ondernemerschap. Hierover zal PNB actief communiceren naar de deelnemers en bredere stakeholders. De samenwerkingsinspanningen van het fonds richten zich specifiek op thema's die in een beleggingscontext passen bij de strategische thema's Gerechtigheid, Vrede en Behoud van de Schepping. Hierbij denkt het fonds onder meer aan initiatieven rond (controversiële) wapens, anti-corruptie, eerlijk & leefbaar loon en klimaatveranderingsthematiek.

5.3 ESG-integratie

Het pensioenfonds belegt op dit moment veelal vanuit bestaande overtuigingen in index-strategieën. Bij recente vaststelling van de overtuiging rond duurzaamheid is gebleken dat er een gedeelde overtuiging is dat het integreren van duurzaamheidsinformatie (ESG-integratie) op langere termijn zorgt voor een neutraal tot betere risico-rendement verhouding van de beleggingen. Daarnaast ziet het fonds klimaatverandering als een groot risico voor mens, milieu en maatschappij en alle gevolgen van dien, ook voor het rendement op de beleggingen. Vanuit deze gedachte streeft PNB er naar de CO₂-uitstoot van de beleggingen te reduceren, om te beginnen in de aandelenportefeuille ontwikkelde markten. Dit kan onder andere door de belangen in bedrijven met een relatief hoge CO₂-uitstoot te verlagen en meer te gaan beleggen in bedrijven die relatief weinig CO₂ uitstoten. Daarbij blijft het fonds oog houden voor de kosten en de risico's van een dergelijke strategie. Met het oog hierop heeft het fonds voor aandelen ontwikkelde markten sinds 2023 een EU Paris Aligned Benchmark geselecteerd als startpunt voor het beleggingsbeleid. Daarmee borgt het fonds dat de CO₂-uitstoot van de beleggingen in aandelen ontwikkelde markten wordt gereduceerd in lijn met het Akkoord van Parijs.

Het fonds beoordeelt de toegevoegde waarde van ESG-integratie per beleggingscategorie. Deze beoordeling maakt deel uit van de 'Investment Case'. In de Investment Case wordt ook vastgelegd, op welke wijze de ESG-integratie wordt geïmplementeerd. Dit kan door de keuze van een specifieke (ESG) benchmark of via het managersselectiebeleid. Aandelen, obligaties (vnl. bedrijfsobligaties) en vastgoed zijn beleggingscategorieën waarvan het fonds de toegevoegde waarde van ESG-integratie ziet en waarbij dit via het selectiebeleid kan worden toegepast. Daarbij kiest het fonds bij voorkeur voor beleggingsfondsen die een 'SFDR artikel 8' classificatie hebben, waarmee wordt aangegeven dat deze fondsen bepaalde ecologische en/of sociale kenmerken promoten.

5.4 Impactinvesteringen

Vanuit de beleggingsovertuiging is het mogelijk voor het fonds om naast een financieel rendement ook een maatschappelijk of milieu-rendement te verlangen van beleggingen. Dit past bij het maatschappelijke karakter van het pensioenfonds en de deelnemers. Een voorbeeld hiervan is de belegging in zogenaamde 'groene obligaties'. Deze worden uitgegeven door overheden en ondernemingen ter financiering van projecten gericht op de energietransitie, zoals hernieuwbare energiebronnen, energiebesparing en CO₂-reductie. Met deze beleggingen draagt het pensioenfonds bij aan de financiering van de energietransitie, wat naar verwachting een positieve impact heeft op het klimaat.

De aantrekkelijkheid en wenselijkheid van andere impactbeleggingen zal de komende periode nader worden onderzocht. Daarbij zullen onder andere de te verwachten 'real world impact', complexiteit en kosten worden meegewogen.

6 Transparantie en verantwoording

Het pensioenfonds legt verantwoording af over de implementatie en uitvoering van het MVB-beleid aan de deelnemers. Tenminste één keer per jaar publiceert het fonds op haar website een verslag met daarin (onder andere):

- De uitvoering en resultaten van het stem- en engagementbeleid
- De ESG-risico's en -kenmerken van beleggingsportefeuille
- De maatschappelijke impact van de beleggingen
- Het uitsluitingsbeleid

6.1 Contracten met vermogensbeheerders

Het pensioenfonds heeft beleggingsoplossingen geselecteerd die passen bij de lange termijn uitgangspunten van haar beleggingsbeleid, zoals bepaald op basis van een ALM-studie (in de Handleiding Vermogensbeheer is dit nader beschreven). Dit uit zich onder andere in de beleggingsdoelstelling en benchmark van de beleggingsfondsen.

Het pensioenfonds houdt bij de selectie van (nieuwe) vermogensbeheerders integraal rekening met de wijze waarop de beheerder financiële en niet-financiële (ESG) prestaties en risico's meeneemt, en hoe het stem- en dialoogbeleid is ingevuld. Dit is soms, maar niet in alle gevallen, onderdeel van de overeenkomst met de vermogensbeheerder.

De door het pensioenfonds aangestelde aandelenmanagers worden formeel eens in de drie jaar geëvalueerd. Hierbij beoordeelt het pensioenfonds de behaalde rendementen (absoluut en ten opzichte van de benchmark), de kosten (inclusief transactiekosten), de beleggingsstijl en omloopsnelheid van de portefeuille en andere relevante factoren.

Ieder kwartaal ontvangt het pensioenfonds een rapportage per manager van de fiduciair beheerder. Indien er op basis van actuele tussentijdse ontwikkelingen bij de vermogensbeheerder aanleiding is voor een tussentijdse evaluatie wordt daar actie op ondernomen. De afgesloten contracten met vermogensbeheerders kennen een onbepaalde looptijd. De contracten kunnen te allen tijde met inachtneming van de overeengekomen opzegtermijn worden ontbonden.

7 Monitoring en evaluatie van beleid

Het bestuur van het fonds monitort de uitvoering van het eigen MVB-beleid en dat van de aangestelde vermogensbeheerders jaarlijks en evalueert het eigen MVB-beleid ten minste eens in de drie jaar, maar vaker wanneer hiertoe eerder aanleiding is. Dit kan zijn vanwege nieuwe inzichten rondom ESG-risico's en -kansen in verband met de klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderende regelgeving. Ook kan dit volgen uit nieuwe deelnemers- of bestuursvoorkeuren ten aanzien van maatschappelijke kwesties.

7.1 Monitoring

Het pensioenfonds monitort de aangestelde vermogensbeheerders en de wijze waarop zij het MVB-beleid uitvoeren. De managerselectie-adviseur van het pensioenfonds speelt hierin een faciliterende rol. Hij verzorgt jaarlijkse analyses van het MVB-beleid van de aangestelde beheerders en de beleggingsstrategieën waarin het fonds participeert. De beleggingscommissie evalueert de managers en strategieën jaarlijks op MVB-aspecten.

7.2 Evaluatie

Het pensioenfonds evalueert haar MVB-beleid op de volgende criteria:

- Zijn de overtuigingen en visie nog actueel?
- Wordt voldaan aan bestaande en te verwachten regelgeving?
- Wordt het beleid goed en efficiënt uitgevoerd?
- Draagt uitvoering van beleid bij aan de beleidsdoelstellingen?

Dit MVB-beleid wordt tussentijds geëvalueerd, ten minste eens in de bestuurlijke beleidscyclus van drie jaar, maar vaker indien nodig.

Bijlage 1

De tien principes van het Global Compact

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten 1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen 3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven; 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren; 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu 7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties; 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie 10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.